

BLOQUE 1.- AS RAÍCES DA ARTE EUROPEA: O LEGADO DA ARTE CLÁSICA

TEMA 2.- A EVOLUCIÓN DA ESCULTURA GREGA

1.-A ESCULTURA GREGA. CARACTERES

-*ESCULTURA ARCAICA. Séculos VII e VI a.C.*

- *Kuros*
- *Korés*

2- COMENTARIOS

ESCULTURA CLÁSICA

➤ DO V a C Clásica: Mirón , Policleto e Fidias

- **Discóbolo de Mirón**
- **Doríforo de Policleto**
- **Métopas do Partenón de Fidias**

➤ DO IV a.C. Postclásica: Praxíteles. Lisipo e Scopas

- **Hermes con Dionisos de Praxíteles**
- **Apoxiomenos de Lisipo**

ESCULTURA HELENÍSTICA

1.-A ESCULTURA GREGA. CARACTERES

(Estas xeneralidades non son necesarias para poner nos comentarios pero si para estudar e poder usar en caso de que necesitemos)

A escultura é unha das manifestacións artísticas máis importantes do mundo grego e que mellor reflicte os seus logros artísticos. Ten unha clara influencia exipcia.

A función desta escultura era para:

- ✓ os rituais dos templos
- ✓ conmemoracións
- ✓ tumbas

Tipos/material

Houbo tanto escultura en **relevo** (enchía timpanos e frisos) **como exenta**. Os materiais usados foron **mármore e bronce** preferentemente e era **policromada**. Tamén realizaron obras crisoelefantinas (madeira, ouro e marfíl).

Temas

O **antropocentrismo** levou a que fose o **home (deuses e heroes)** o tema fundamental da escultura. O escultor inspírase na realidade pero, a diferenza de Exipto, **humaniza a representación**. O home que representan **é home ideal, perfecto**, ao que todos debemos tender.

Canon

Debido ao seu concepto de beleza, **establecen un CANON** (un sistema de proporcións entre as partes e das partes co todo). Mostraron un interese especial pola representación do **corpo masculino espido**. Escollíase o momento de **plenitude física**, o momento en que o home pode acadar todo o que se propoña: os atletas que gañan probas ou os deuses con aparencia humana.

Evolución

A escultura evolucionou desde unha **primeira etapa, arcaica**, desde o VIII ata o VI aC, na que predominaban figuras esquemáticas (kouroi e korai) pasando polo **realismo idealizado** propio da época clásica ata chegar ao **realismo** da etapa helenística.

- ✓ **Etapa arcaica** : finais do VIII-VI inicios da estatuaria cos **kouroi e korai**. Os kouroi estatuas masculinas espidas, atletas, hieráticos, co sorriso arcaico e ollos amendoados e que tiñan unha finalidade votiva ou funeraria. As korai vestidas, tamén hieráticas e co sorriso arcaico. Son esculturas de vulto redondo feitas en pedra e policromadas.
- ✓ **Etapa clásica**
 - Primeiro clasicismo: século VaC: Mirón ; Policleto e Fidias
 - Segundo clasicismo: século IV a C: Praxíteles, Lisipo e Scopas
- ✓ **Etapa helenística**: III a.C ata I a C

ESCULTURA CLÁSICA. SÉCULO V. ESTILO CLÁSICO OU PRIMEIRO CLASICISMO: MIRÓN
POLICLETO E FIDIAS

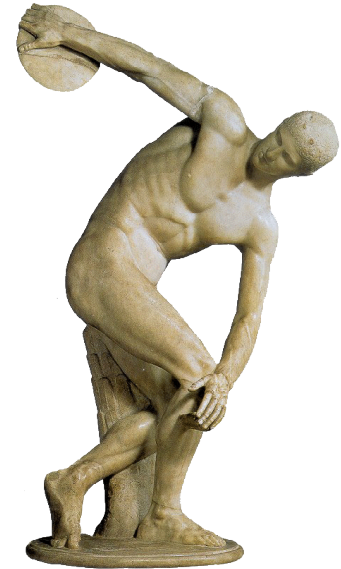
OBRA: Discóbolo

AUTOR: Mirón

CRONOLOXÍA: mediados do V a C.

ESTILO: escultura grega clásica, inicios do estilo clásico, é obra de transición entre

o severo e o clásico.

(Estas xeneralidades débense aplicar a todas as obras do V a C)

Tras superar unha etapa arcaica, na que os escultores traballaron os kuroi e as korai, no século V a C establecéronse as características propias da escultura grega.

Hai tres grandes escultores neste período que son Mirón, Policleto e Fidas.

Neste século a preocupación principal foi a **PERFECCIÓN FORMAL** co:

- ✓ **Abandono do hieratismo arcaico**
- ✓ **A búsqueda da beleza ideal** a través da expresión serena e a harmonía entre as partes
- ✓ E, por suposto, **uso do canon**

Estamos ante unha **escultura exenta**, de tamaño natural (1,53) feita en mármore. Mirón tivo o mérito de saber captar como ninguén **o movemento**. Traballou sobre todo o bronce e foi discípulo de Axeladas de Argos. Esta obra representa a anatomía e o movemento e do corpo humano na súa plenitude física

Tema: É **un atleta en tensión**, no momento no que colle impulso para lanzar un disco. Quizás o representado sexa Hakinthos, atleta morto mentres facía lanzamento, o heroe.

Material: **Originariamente en bronce, método da cera perdida**. Coñecémola por copias romanas.

Como ESTÁ?

É o momento **previo** ao lanzamento :

- ✓ O corpo inclínase cara diante e xira co brazo dereito alzado mentres apoia a man esquerda no xeonllo esquerdo. Logo erguerá o corpo para facer xiros e lanzalo.
- ✓ Ispido, cos pés descalzos, como o kuros arcaico.
- ✓ O corpo está apoiado firmemente no chan (como se vé no pé dereito e nas dedas do pé esquerdo)
- ✓ É unha postura moi atrevida. En equilibrio inestable
- ✓ Mirón párase moito na anatomía, representa veas, músculos... en tensión, preparados para a acción nun movemento contido.

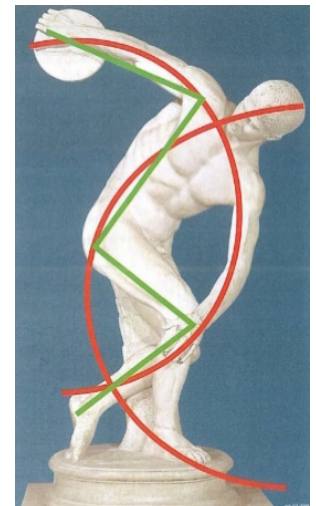
E na parte superior?

- ✓ A cabeza faina de forma esférica, a forma xeométrica perfecta
- ✓ Sobre a cabeza o pelo **parece pegado ao cráneo**, coma un casco.
- ✓ O rostro ovalado **sen o sorriso arcaico**, pero tamén **sen expresión de esforzo** que tería que ter polo movemento que fai.
- ✓ Ten a calma inmutable dos deuses: sofrosine.

Composición

Para representar o movemento crea unha **composición pensada a partir de curvas e triángulos:**

- **Unha da curvas vai:**
 - Desde a cabeza, as cadeiras e ao pé dereito
- **A outra curva**
 - Desde a man dereita estendida, ata os ombreiros, á man esquerda ata o pé esquerdo, apoiado nas dedas
- **triángulo:**
 - **liña en zig-zag desde o brazo estendido ata o pé levantado**

Importancia de Mirón

- 1.-Con esta composición **acada esa sensación de movemento**. Así **superan o hieratismo arcaico**
- 2.- **Elimina a frontalidade**, aínda que isto non o logra totalmente e segue a existir unha visión principal, frontal, que é a que permite ver con totalidade a obra

Mirón recorreu ao uso de representar os trazos máis característicos do corpo dun individuo segundo o modelo dos antigos exipcios: o torso se ve frontalmente, mentres que as pernas e brazos se plasman de perfil

3.- é a **representación da idea do home perfecto.**

Conclusión

Estamos ante unha importante obra da escultura grega inicial do clasicismo **pero que non é totalmente clasica debido a que ten :**

- ✓ cabelo antinatural,
- ✓ aspecto de relevo
- ✓ inexpresividade no rostro en relación ao corpo ...

aínda así nesta obra se **reflicten as importantes aportacións** de Mirón á escultura

- ✓ maior complexidade
- ✓ un maior naturalismo
- ✓ mellora na proporción
- ✓ e por suposto **dominio do movemento.**

(Agora podes continuar co contexto ou algo da introdución sobre xeneralidades da escultura grega)

OBRA: O Doríforo ou O portador da Lanza, o Canon

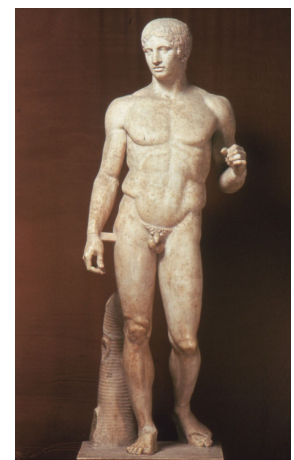
AUTOR: Policleto o Vello

CRONOLOXÍA: 480-420 a C

ESTILO: escultura grega clásica.

Época de Pericles, idade de ouro de Atenas

MATERIAL: bronce (copia feita en mármore)

(Poñer a introdución do principio)

Estamos ante unha escultura de vulto redondo que representa a un portador de lanza. Policleto **aplica nela as súas ideas do Kanon así que vai ser o modelo a seguir para moitos artistas.**

Policleto foi bronzista, especializado en atletas vitoriosos e estatuas de tamaño natural. Foi o único escultor ateniense que traballou nas obras da Acrópole, cunha forte rivalidade con Fidias.

É un teórico do corpo humano. Policleto é o escultor da SIMETRÍA.

Para el a beleza está na proporción.

Texto: É conveniente que a cabeza sexa a sétima parte da altura total da figura, o pé tres veces a lonxitude da palma da man; mentres a perna, desde o pé ata o xeonllo, deberá medir seis palmos e a mesma medida haberá tamén entre o xeonllo e o centro do abdome.

Tema: Representa a **imaxe idealizada dun xove atleta.**

Posiblemente represente a Aquiles, que era el prototipo de guerrero, joven, osado, violento, ganador o héroe de La Iliada y señalado por el destino como inmortal. La lanza sería el símbolo de la guerra y de la fuerza y la serenidad en el rostro reflejaría el estar por encima de la vida y de la muerte.

Material : Orixinariamente era de bronce (método da cera perdida). Non coñecemos o orixinal pero si a través de copias de época romana en mármore (necesita apoio).

Como está?

- ✓ Un home espido
- ✓ En actitude de camiñar coa lanza apoiada no ombreiro.
- ✓ Vai descalzo coma un heroe (tema típico desde etapa arcaica-kuroi).
- ✓ Brazos e pernas en distinta posición
- ✓ e cabeza ladeada.

Composición

Policleto fixo moitos estudos do natural. Logo emprega a **matemática e a xeometría** para a representación. Onde o vemos?

- A cabeza, unha esfera, é **esférica**, tena levemente xirada cara a dereita e nela ten un cabelo coidadosamente traballado así como **unha expresión serea**, propia de ser superior
- No torso, **un rectángulo**, e nel sobresaen as marcas dos peitorais e das inguas, en forma de liñas curvas
- Nas partes superiores das pernas: son **cilíndricas**, acóplanse nas ínguas
- Nos brazos están despegados do corpo e teñen distintas **posturas: o dereito cae relaxado**

en paralelo ao corpo e o esquerdo érguese e dóbrase coa man pechada para soste a lanza.

A que se debe que sexa tan importante Policleto??

Por que

1.-ACADA MOVEMENTO:

a) Colocándoo en actitude de camiñar

b) Co **contraposto= ritmo cruzado de pernas e brazos** entre membros tensos e membros relaxados. Isto provoca que a cadeira e os ombreiros tamén se ven sometidos a un movemento e crean **unha curvatura** que énche a figura de sensación de vida. **O contraposto é o movemento harmónico do corpo.**

2.- ACADA PROFUNDIDADE

Isto lógrao pondo un lado dereito da figura máis pechado (contraído) e un lado esquerdo máis dinámico, co que logra que a figura non sexa estática

3.-ACADA AS PROPORCIÓNS IDEAIS.

Policleto **ideou un sistema** de relación numérica entre unha parte do corpo, a cabeza, e o resto.

- Utiliza a proporción 1/7 , **canon de 7 cabezas**
- Coloca cabezas con forma esférica xa que a esfera é perfecta como a parte nobre do home.
- O rostro debía ter tres partes de igual medida: a fronte, a zona entre a fronte e o nariz e a zona entre o nariz e o mentón.
- Emprega a diarthrose, que é **a articulación** entre as diferentes partes do corpo humano.

Significado-Conclusión

Esta escultura **é o resultado dun cálculo matemático; é o home en sentido abstracto (Probablemente fora influído polos pitagóricos).**

O resultado final é unha **figura serena** cun rostro inesprexivo, sen tensión, sen emoción, sen o sorriso arcaico o cal é mostra dun **equilibrio emocional propio do clasicismo.**

PERO

As figuras de Policleto **manteñen certos arcaísmos** como:

- músculos algo planos
- formas xeométricas marcadas como as liñas inguais
- pelo adherido...
- En xeral as súas obras resultaron **ser un pouco anchas e robustas**, se as comparamos con Fidias, e por iso pasaron de moda. Aínda así **o que permaneceu foi o canon** que se usou en outras obras importantes contemporáneas e en épocas posteriores como no Renacemento.

(Agora podes continuar co contexto ou algo da introdución sobre xeneralidades da escultura grega)

OBRA: métopas do Partenón

AUTOR: Fidias e obradoiro

CRONOLOXÍA: Medios do V a.C, época de Pericles

ESTILO: clasicismo grego

(Poñer a introdución do principio)

Estamos ante un exemplo do que foron as métopas do Partenon. Eran un total de 92 métopas que decoraban o friso do templo. Nos lados maiores hai 32 e nos menores 14. Son pezas de 1,35 metros de lado aproximadamente

O autor

FIDIAS (470-430): o escultor do **EQUILIBRIO E A PERFECCIÓN**. **É o máximo representante do Clasicismo**. Realizou unha grande cantidade de obras e dirixiu as obras de reconstrución da Acrópole. Tamén foi responsable da decoración escultórica do Partenón. A obra deste escultor recoñécese por:

- ✓ Ter **beleza serea**
- ✓ pola grande **calidade do modelado**
- ✓ polo gran **liberdade** de esquemas compositivos.
- ✓ pola creación da técnica dos **panos mollados**, transparencias o que obriga ao escultor a

dominar o traballo da anatomía humana especialmente feminina

Á morte de Pericles, Fidias caeu en desgracia e foi acusado de roubo dos materiais nas obras da Acrópole e acabou abandonando a cidade cara Olimpia. **A súa influencia, sen embargo, permaneceu e será continuada polos seus numerosos discípulos.**

Fidias fixo:

a)Escultura exenta:

1. Atenea Lemnia
2. Atenea Partenos
3. Zeus de Olimpia (*unha das sete marabillas*)
(*foi o creador da tipoloxía de figura-tipo de deus*)

b)Relevos do Partenón

4. Métopas
5. Friso das Panateneas
6. Frontón Oriental e Occidental

As métopas pertencen polo tanto ao programa iconográfico do Partenon. Neste programa hai unha **xerarquía**, de xeito que.

- na parta alta están os deuses (frontóns)
- na parte media os héroes (métopas)
- e na parte máis baixa, no friso os humanos (Friso das Panateneas).

COMENTARIO

Atención: aquí describiremos brevemente a obra que nos poñan

A obra a comentar pertence as métopas da CENTAUROMAQUIA. Vemos dúas figuras: no lado esquerdo unha figura humana, espida, que sostén un manto. No lado dereito vemos o corpo lateralmente, dun centauro. O movemento é oposto e a parte central ocúpana os pregues do manto.

Material: Mármore do Pentélico policromado

Tema: En xeral represéntanse temas mitolóxicos, en **concreto as catro grandes loitas míticas:**

- Centauromaquia: *Loitas de centauros e lapitas*
- Amazonomaquia: *amazonas e pobo helénico*
- Xigantomaquia: *os deuses contra xigantes*
- Guerra de Troia

O conxunto máis coñecido é o da centauromaquia das que so se conservan 18. Segundo a mitoloxía grega, os centauros foran invitado á voda do rei dos lapitas; nunca beberan viño e na voda acabaron bébedos. Dasatouse a furia e intentaron raptar a noiva e a outras mulleres. Desencadeouse unha loita e resultaron triunfantes os lapitas.

Función: Estas métopas teñen **unha función decorativa** como os frontóns xa que se sitúan nas partes visibles do templo. Pero ao mesmo tempo serven para **amosar a superioridade do mundo (humanos) civilizado fronte ao primitivo (centauros)**

Técnica : Son altorrelevos, case de vulto redondo, incluso superando o marco físico que as delimita

Como ESTÁN ?

- ✓ A loita nárrese coma un cómic, **metopa a metopa, con dúas figuras por peza**
 - Lapitas: espidos ou con **clámide**¹ e escudos circulares
 - Centauros: seres mitolóxicos, metade cabalo, metade homes, semisalvaxes, espidos ou con peles de animais
- ✓ Hai distintas mans no traballo o que se reflicte en estilos distintos. Hai que recordar que Fidias supervisa as obras.
- ✓ As figuras están dotadas de **movemento que se ve nas posturas variadas**, incluso con **escorzos** o que lle da dinamismo.
- ✓ Os escultores tamén se deteñen nas texturas dos cabelos, das capas, das anatomías....e así **os pregues e as musculaturas están ben marcados.**
- ✓ Aplican o principio da **diartrose**, que é articular ben as partes do corpo: acentuar liñas profundas nas liñas divisorias de brazos e pernas como en pectorais ou liñas inguinal dando lugar a **xogos de claroescuro** que dan volume.
- ✓ Os vestidos das mulleres teñen pregues que transparenta a anatomía (técnica dos panos mollados)
- ✓ A pesar de estar nunha loita **os rostros amosan serenidade** (control da paixón) o cal é propio do momento. Son rostros nobres e serenos.

¹ La **clámide** (χλαμύς en grego) era una prenda de vestir ligera, hecha de lana, que llevaban a modo de capa los soldados de caballería y **efebos** griegos entre los siglos **V a. C.** y **III a. C**

- ✓ Os rostros dos centauros tamén son humanos. Son salvaxes, pero teñen unha parte humana. Quizais o autor o que intente amosar **é como a natureza humana está conformada por unha parte racional e outra irracional**

A mensaxe final **é o triunfo da civilización sobre a barbarie (triunfo dos gregos sobre persas)**

Conclusión

A obra a comentar é un bo exemplo do **momento culminante da escultura clásica** e do traballo de Fidias. É un momento de máximo esplendor. Nestas obras vemos como é o escultor que **mellor plasma o ideal de beleza clásico**. Fidias crea una escola, **abre un camiño** que logo será seguido por os autores do posclasicismo: Praxiteles, Scopas e Lisipo.

(Agora podes continuar co contexto ou algo da introdución sobre xeneralidades da escultura grega)

---oOo---

ESCULTURA ARCAICA (LEER)

Kuros. Finais do VIII a. C. A. o VI a. C.

As primeiras manifestacións escultóricas en Grecia aparecen no século VIII. Estaban feitas en marfil, terracota ou madeira. Na etapa **arcaica** as representacións máis importantes van ser os kouroi (atletas nus) e korés (sacerdotisas). Son estas figuras que **reflicten a influencia exipcia**, e estaban feitas cunha concepción esquemática e xeométrica. Hai tanto escultura de vulto redondo como os kourous e as Korés como escultura monumental

- **Kouroi: atletas espidos (exaltación da beleza física)**
- **Korés : probablemente sacerdotisas**

Trazos característicos de kuros e korés

- **Hieratismo (=de gran solemnidade)**
- **Frontalidade**
- **Simetría vertical (brazos pegados)**
- **Sorriso arcaico**
- **Ollos amendoados**

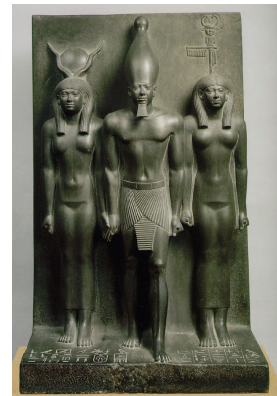
- policromía
- avance cara o naturalismo

trazos propios dos kouros

- atletas
- de pe
- atléticos : ombreiros anchos. Cadeira estreita
- Pé esquerdo adiantado
- Totalmente espido (a diferenza de Exipto)
- Gran tamaño

En que se ve a Influencias da escultura exipcia na grega?

- ✓ ombros anchos
- ✓ cintura e cadeiras estreitas
- ✓ disposición frontal
- ✓ perna avanzada
- ✓ brazos pegados ao corpo

En que se diferencia a escultura grega da escultura exipcia?

- ✓ Sen elementos de soporte posteriores
- ✓ Ten traballada a parte posterior, xa que vai ser colocada na ágora ou no templo e debe ser contemplada por todas partes
- ✓ Realismo: Nu, representa a anatomía humana
- ✓ Peso repartido de forma equilibrada, parece avanzar

Trazos propios das korai

- Vestidas: efecto plástico e de movemento. con
chitón (túnica) e himation
(manto en diagonal)
- Sostendo algo nas mans
- Simetría
- Melena trenzada con gran xeometrismo

